

Landskap: *Småland*Upptecknat av: *Edith Österlund*Härad: *Västbo*Adress: *Box 5, Hillerstorp*Socken: *Kulltorp*Berättat av: *Emma Österlund*Uppteckningsår: *1941.*Född år *1862 i Kulltorp.*

Matordning u. slätteru s. 1-5.

Slättergröt s. 5.

"Ja haren." s. 5.

Slätteröb. s. 6-7

H. G. 7.

Lövuggning. s. 8-9.

Kvinnorna hjälpte till vid
skörden. s. 9-11.

Lön v. sködarbete. s. 10.

Mältning. s. 12-15

Skat före slåttern - som
i regel ej började i början av
jule - rustade husmörarna
till mat åt slätterfolket
som skulle koka i två
veckor eller ungefär tills
man hade avslutit hus-
mor som skulle vara ute
och koka samtidigt fick
ej sitta till någon tid
när i slåttern. Först
brygde hon och slog öl
i stora "gummar" med lock
som var absolut lufttätt.
Så bakade hon kladdbröd
och några rågbrödsbakor
extra som de styvaste
slätterkarlarna skulle ha

med sig hem, för bra arbets-
prestationer. Då kokade kon
kål, potatisrätter, ärt-
välling och stora grytor
med sovel. När dagen kom
samledes det uppskådade, eller
högsta släktfallet i hemmet
 omkring kl. 5 på morgonen.
Då lågade man i bäst till
'moribit' (= morgubit) som be-
stod av en fjärding bland-
bröd med smör och hem-
ost på, vilket gavs var
och en i händerna där
de sabbeller stod. På ljus
dricka omkring i ett mått
varar alla fick dricka
så mycket de ville efter

varandra. Kl. 6 måste alla
vara i arbete på slätteringen.
Kl. 1/2 8 blev det frukost som
bestod av "plockskitt" (= kokt
kalvskinn i sitt egna smör-
plockat i smör bitar och kryd-
dat, samt smör, bröd ost
och "ölöst" efteråt. Ölöst betyd
mjölk som man slog dicke
i var mjölkten kokade upp.
Detta var kalasmat. "Dager"
äro kl. tolv på dagen. I
var hemmet såde man inte
"dager" om middagen utan
"dager" = eller "daga". Dagen
bestod av antingen käl eller
sivvilling eller "jorpsäppa"
som man såde. Eftermiddagen

"daga"

blev smör, bröd och ost samt
dricka. Denna äts kl. 4 em.
Kvällen var som kallades
'Hätor' äts frist efter slutet
arbetsdag. Man arbetade
tills solen gått ner var-
efter man gick hem och
ät 'hätor'. Denna bestod
av smör, bröd, ost och mjöl-
gröt av korn eller råg-
mjöl. Man tyckte lite till
manus att man hade ka-
las i slätten ty man var
inte van att gå så myg-
ken och god mat i var-
dagslag. I slutet av slätten
bjöd man till slätteröl. Alla
ville gå på slätteröl, särskilt

ungdomen. Blev någon fri-
tagen blev denne mycket
vessligt. Kl. 2 på dagen
samlades man då man sj
erhöll någon fristående.

Kl. 4 em. gick man afton-
vand som bestod av bröd
smör och ost och bricka. Till
'maten' blev det riktigt
kalas med mat i långa
kanner då det och bjöds
på slättergräs/risgräsgräs.

Då tog man 'karen' som man
sade i ett yttre rum av
gäddet, där man alltid slu-
tade slätten. Nu ha vi
'lars' karen skrocko karlar-
na när de slagit de sista

luggen. Lussar skyndade han
sig upp på en stige
och "hoade" så högt han
orkade. Alla i byn visste
vad det betydde. Hekade
man slagit in i den och
den gården o. s. v. Långsmanna
skriade och glammade
allt vad de orkade. Alla ville
visa sig duktiga på slättviltet.
En kvinna skulle kunna röp-
sa så fort som tre karlar
slaga och det arbetades
med allvar, vid sidan tre
fjällen, allt under glädje och
gammal. När man älskade brilla-
mat eller "nata" gick man
hem, ingen skulle ha betalt

vid slittarilet. Detta var ett
år de på folkungen som all-
tingen bestod sig med, som
de inte ville vara an med
från aldrig det. Dessom slittaril
uppgjorde i slutet av 1870-
året. Man var nog med krus
och var man bredde det ny-
slagna höst och gud nåde
kammaren om de inte bredde
på den rätta "brädstasin".

~~Det~~ Det ville till att på fise
blad" och "ålgaburgen" föra.

Det var på kammaren till att
vinda och kupa "kru" allt
höst. Men "kruarna" skulle
vara fina så inte något sky
in i dem. Ty då smittade det.

Efter förärgningen blev det
förkunnig. Karlarna bygg-
de husen som mestadels
var björk, asp och rönn.
Kvinnorna kommo med sin
skäror och snedde av lövet
som skulle bli till knaster.
Sedan kunde karlarna för-
kunnas som placerades
på gårdsgrändarna till för-
kunnig. Asplöskvasterna
förkunnades inomhus i ränne-
na eller i en lada omkring
väggarna som ej var riggda.
Förkunnarna av björk och rönn
skulle vara till föda åt fåren
till vinter, asplöskvasterna
skulle sparis åt hästarna.

Småland
Västbo
Kulturgymn. 1941-

ACC. NR. M.

7124:9.

pp 8 15 Gårda Österland

1865. Hillerstorp

Per. av Gårda Österland
född 1862 i Hillerstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Småbarnens kriga lov till 6 a
700 kuskar eller hävar, stor-
barnen till cirka 2000 styck.
Här löst var beigt var det
lagom att bja skia. Rj
använder inte i så stor ut-
skickning men kna och kare.
Karnet mögde frisk och
duktiga kvinnor helst medel-
ålders och äldre uppbidades
till att skia. De kommo
med sina skior som var
frisedda med korta skaft
och en kort skia ungefär
hälften så lång som en vanlig
be. Dessa kvinnor skur både
fart och val inga skia blev
kvare vare sig "mejer" eller

på åken. Låren stads på
samma sätt. Kvinnor sam-
lade ihop till och efter och
med sina skidor sedan kom
det någon annan som kom
mekarna = kändarna. Dessa kvin-
nor erhöles följande skilling om
dagen samt vänta för sitt
vårrosamma arbete. En bid-
raka var följandes de med
då arbetsdagen var slut. Läs-
sörarna i enkla och fattiga
lundhem hade inte tid att
läsa utan måste skina
av knut och siden. Gått
med billigt av lundem.
Så det ut att bli bra förväder
sattes mekarna upp i staden

eller rökar' som de också
kallades. Fij det ut att bli
regnigt riade far upp det
på riar. Sussan skulle då
vara behjälplig med att sätta
upp 'Storcken' 'fly lock', också
vidare. D. v. s. att sätta upp
de fyra under som de andra
skulle vila på. 'Fly lock' var att
sno upp landet på noken lite
fuga lite mera av stubben
till stå färdig och lämna den
till far då han skulle binda
på nekarna på 'riera'. Han
hade också 'blandsad' som skulle
vara till bröd, råg och havre som
vilde killo samman, vilket också skus
med skäror som det andra.

När skörden bringats in fruktade
man att i några dagar fri allt gå
malta i ett tid, så man hade
malt under året. Skilningen
stod kömmen fri med hus-
sen i gatan vilket tillgick
sålunda: De allra fattigaste
"malte" hälften korn och häl-
ften hane. De som ville ha
bättre malt "malte" av korn
och råg eller råbukt korn.
Folliga menade att måttet
blev större med råg och
använde därför korn och råg
tillsammans. Så "slog man i styp"
som det hette i en stor bit-
tel, kornet frist by det skulle
ej så frist. Rågen fick inte slås

o förin tre dagar senare ty
regen väckte jubel. När det lagat
i stips sin tid öks det upp på
en 'mältlov' (= mältlov) en
kopslegan frier med sidosty-
ken och gavlarna på ungefär en
halvata höja. Den 'mältloven' James
ett kil eller en lucka i en
ändan för att vattent skulle
kunna rinna av. Den slog
upp knut i den ena ändan
och regnen i den andra sköt
upp det i högar för att det
skulle väta. När "ålsarna"
("gruddarna" var cirka en halv
dun långa fick det ej väta
mer ty de blek malkes för ma-
gest. Under tiden fick sådet ej

traka eller m. a. o. innan ålarna
blev långa men fick man stänka
på vatten då och då så det
ej brände för fort. Ty det skulle
bruka väl tillåta det rätt nog.
De två sista dagarna fick man
inte stänka på något vatten.
Här var det gärdigt att sitta
på 'besta' och man öste upp
malter i säcken och körde det
till 'besta' för att bruka det.
Då slog man det på "riimnen"
vilken var så tät att det ej
kunde falla igenom. På "riimnen"
skulle det ligga tillåta det blev
lagom tukt och erhölet en ljus-
brun färg. Sedan revs det ned på
"lagen" en cementad eller murad

platta över ryggen. Lussen stod
själa fri förkningen ingen annan
ansågs kunna göra det riktigt.
Det var ett missansfullt arbete
blev inte maltet bra fick man
inget goda bröd. Det tog om-
kring tre dygn att förbereda malt-
et. Det var mycket arbete
med ~~beredningen~~ förkningen,
lussen eldade alltid bröden
själa ingen annan kunde göra
det så det blev lagom. Bager-
bröder malte ungefär en
kato tunna åt fjungen mind-
re ansågs de ej lösa att
malta. De fattiga hade ej råd
att malta så mycket åt
fjungen och dessa malte i regel bara
och bara.